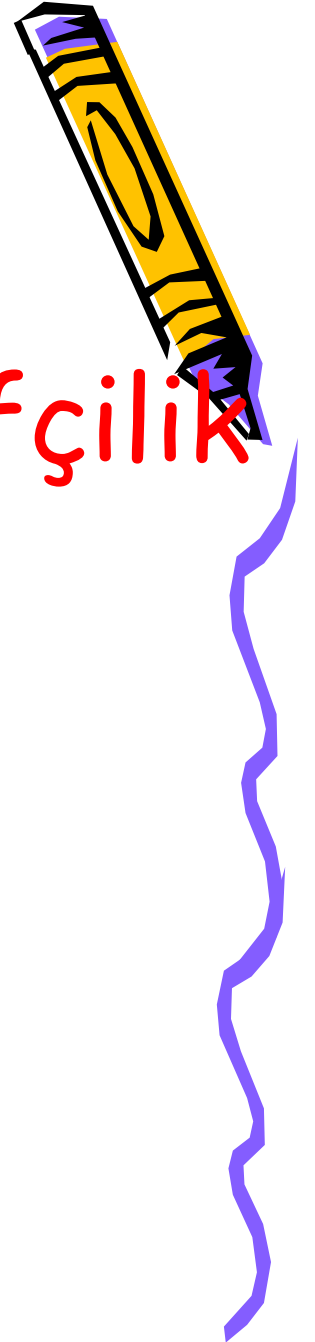

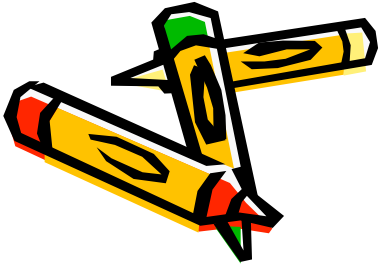
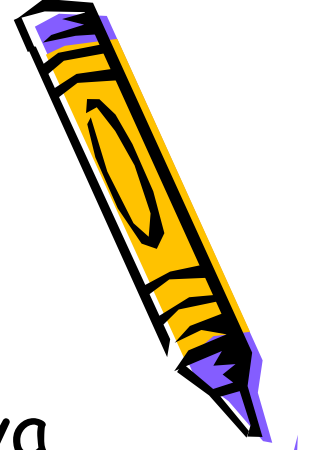
Bölüm 13. Tarımsal Kooperatifçilik

- Kooperatifçiliğin Tanımı ve Kapsamı
- Kooperatif ve Diğer Kuruluşlar
- Kooperatifçilik İlkeleri
- Türkiye'de Kooperatifler
- Tarım Kooperatiflerinin Yararları

Kooperatif sözcüğünün kökeni latince “Cooperation”; ingilizcede “Co-operation” sözcüklerinden türemiştir. Kooperatifçilik ya da kooperasyon, geniş anlamda büyük bir kitlenin aradığı bir sonuca ulaşmak için ortaklaşa gösterilen faaliyet ve gayret ve olanakların birleştirmek, bir araya toplamak veya ahenkleştirmek anlamına gelmektedir.

Kooperatifler serbest ticaretin aleyhinde değil, onları düzenleyen mekanizmalar olarak işlev gösterirler.

Geniş anlamda ortak bir hedef için birlikte çalışmadır.
Ancak kooperatifin evrensel bir tarifini yapmak güçtür.
Bunun nedeni kooperatiflerin çok farklı amaçlara ve
birbirinden çok ayrı ekonomik ve toplumsal sistemlere
kolayca uyabilen bir organizasyon olmasıdır.

Türkiye' de 1163 Sayılı Kooperatifler Kanununa Göre

Kooperatif Tanımı: Tüzel kişiliği haiz olmak üzere
ortaklarının belirli ekonomik faaliyetlerini ve özellikle
meslek ve geçimlerine ait ihtiyaçlarını karşılıklı yardım,
dayanışma ve kefalet suretiyle sağlayıp korumak
amacıyla gerçek ve kamu tüzel kişileriyle özel idareler,
belediyeler, köyler ve dernekler tarafından kurulan
değişir ortaklı ve değişir sermayeli müteşekkillerdir.

*En genel anlamıyla kooperatif ise üretim, kredi, tüketim
ve konut temini gibi başlıca ekonomik ihtiyaçları
sağlamak amacıyla kendi arzu ve iradeleriyle bir
araya gelen bu ihtiyaçları karşılamak için kendi
ekonomik gayretleriyle bir iş yeri ve işletme vücuda
geçiren insanların birleşme ve teşebbüsü olarak
tanımlanabilir.*

1. Kamu Kuruluşları: Devlet savunmasında ve yurt kalkınmasında ihtiyaçların giderilmesinde kurulmak üzere temel malların devlet üretebilir. Bu tip teşebbüslerin bir kısmının sermayesi devlete ait olabileceği gibi bir kısmının ise devlet özel ve tüzel kişilere ait olabilir. KIT, KİK, T.C. Ziraat Bankası, İş Bankası

2. Özel Kuruluşlar: Her şeyden önce kazanç gayesi hakimdir. Bu bakımdan özel teşebbüslerin amaçları aynıdır. İşleyişleri farklıdır. Genel olarak özel kuruluşlar, bireysel ve şirket halindeki teşebbüsler olmak üzere iki kısımda incelenir. İki veya daha çok kimsenin emek veya mallarını ortak bir amaca erişmek için birleştirdiği organizasyonlara şirket denilmektedir. Şahıs şirketleri (kollektif şirketler, komandit şirketler) ve sermaye şirketleri (anonim şirketler, limited şirketler) olmak üzere farklı şekilleri mevcuttur.

3. Kollektif Kuruluşlar: Ekonominin işleyişinde düzenleyici bir rol üstlenen kooperatifler aşırı kazanç ve spekülasyonlara karşıdırlar. Tam rekabet piyasasında bir regülatör görevi üstlenmişlerdir. Bu yönüyle kooperatifler antikapitalist değil, iş hayatında düzenleyici bir görev yapan kuruluşlardır.

Genel olarak kooperatif ve şirketler arasındaki farklar (1)

Sermaye şirketleri mümkün olduğunca fazla kâr elde etmeye çalışırlar. Kooperatiflerde ise amaç bunun tersi doğrultusundadır. Çünkü kooperatiflerde mülkiyet ve işletme görevi ortaklar (müşteri yada üretici) tarafından yüklenilmiştir. Sermaye şirketleri kâr amaçlıyken, kooperatif kuruluşlar kâr amaçlı değildir.

Sermaye şirketlerinde elde edilen kârlar sermaye sahiplerine temettü olarak sermaye katılım miktarına göre verilir. Kooperatiflerde ise elde edilen kârlar ortakların kooperatifle yapmış oldukları işlem esasına göre dağıtılır.

Şirket ortakları diğer ortakların kimler olduklarını bilmeyebilirler. Oysa kooperatiflerde ortaklık senetleri ancak kooperatife veya kooperatifin rızası ile başkasına devredilir.

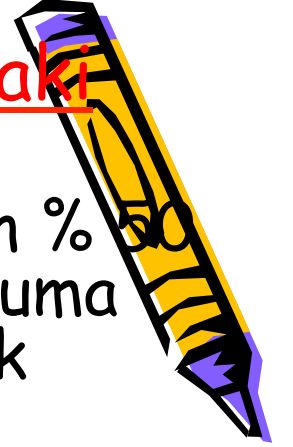

Genel olarak kooperatif ve şirketler arasındaki farklar (2)

Sermaye şirketlerinde bir şahıs hisse senetlerinin % 50'inden fazlasına sahip olunca şirkete hakim duruma geçebilir. Oysa kooperatiflerde bir şahsın ortak olabileceği maksimum ortaklık sınırı kanunla belirlenmiştir. Bu durumda bir veya birkaç şahıs kooperatif üzerinde hakimiyet kuramazlar.

Sermaye şirketlerinde ortaklar sahip oldukları hisse senetleri miktarlarına göre oy verirler. Kooperatiflerde ise ortaklık payı ne olursa olsun genel kurulda her kişinin bir oy hakkı vardır.

Sermaye şirketlerinde sosyal amaç çok sınırlı olduğu halde, kooperatiflerde sosyal amaç kuruluşun temel felsefelerinden birisidir.

Kooperatifçilik ilkeleri (1)

- 1. Gönüllü ve Açık Ortaklık (Serbest Giriş):** Kooperatifler üye olmanın sorumluluğunu almaya gönüllü herkese açık organizasyonlardır. Cinsiyet, sosyal, ırk, politik ve dini ayırım gözetmeksizin herkese açıktır.
- 2. Demokratik Ortak Kontrolü:** Kooperatif, ortaklarının denetimi altında, onların yararına çalışan bir örgüttür. Kooperatifler demokratik bir yönetime sahiptir. Bu ilke genellikle “bir oy bir insan” deyiimiyle özetlenmiştir.
- 3. Ortağın Ekonomik Katılımı:** Kooperatiflerin finansmanlarıyla ilgili olan bu ilke sermaye, sınırlı oranda faiz verilmesi şeklinde isimlendirilmiştir. Sermaye, ortaklar için gerekli işlemlerin düzenli bir akışını sağlamak için gereklidir. Zorunlu olmamakla beraber ortakların bu sermaye paylarına sınırlı oranda faiz verilir.

4. **Özerklik ve Bağımsızlık:** Hükümetlerin kooperatif yönetimine müdahale etmesinin engellenmesini sağlar.

5. **Eğitim, Öğretim ve Bilgi (Kooperatif eğitiminin verilmesi ilkesi):** Kooperatifçiliğin gelişmesinde sermaye ve yararlardan çok eğitim önemlidir. Kooperatifçilik eğitiminin önem verildiği ülkelerde kooperatif birçok sosyal ve ekonomik sorunların çözümüne katkılarda bulunmaktadır.

6. **Kooperatifler Arası İşbirliği:** Kooperatifler genellikle tam rekabet piyasasına yakın piyasalardaki fiyatları oluşturmaktan çok piyasadaki fiyatları etkileyen ekonomik bir örgütlenme biçimidir.

8. **Toplumla İlgilenme (Toplumsal Sorumluluk)**

Türkiye' de Kooperatifler

Tarım Dışı Kooperatifler (Kentsel Kooperatifler)

Yapı kooperatifleri

Tüketim kooperatifleri

Esnaf kooperatifleri

- Esnaf kefalet kooperatifleri

- Küçük zanaatkarlar
kooperatifleri

Diğer kooperatifler

Motorlu taşıyıcılar kooperatifi

Yayıncılık kooperatifi

Sigorta kooperatifi

Turizm geliştirme kooperatifi

Tarımsal Kooperatifler (Kırsal Kooperatifler)

İşleme ve pazarlama kooperatifleri

Tarım satış kooperatifleri

Köy kalkınma kooperatifleri

Su ürünleri kooperatifleri

Çiçekçilik kooperatifleri

Hayvan ve hayvansal üretim
kooperatifleri

Alım (Tedarik) kooperatifleri

- Pancar ekicileri istihsal (üretim)
kooperatifleri

- Çay ekicileri istihsal (üretim)
kooperatifleri

Hizmet kooperatifleri

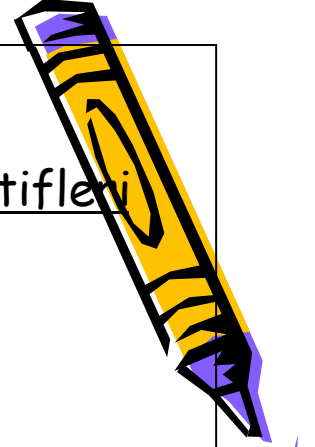
- Toprak ve tarım reformu
kooperatifleri

- Tarımsal sigorta kooperatifleri

- Toprak su kooperatifleri

Kredi kooperatifleri

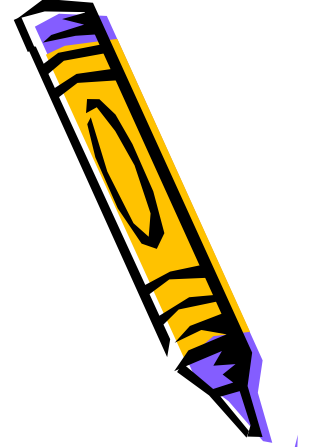
- Tarım kredi kooperatifi

Tarım Kooperatiflerinin Yararları

Ekonomik Yararlar

- Kooperatif tarım ürünleri ve üretim girdileri piyasasında ortaklarına elverişli koşullar sağlayabilir.
- Kooperatif ortaklarının tarımsal üretimde kullandıkları girdileri daha rasyonel biçimde kullanmalarına yardımcı olur.
- Üreticiler tarımsal pazarlama hizmetlerinden kooperatif aracılığıyla daha iyi yararlanırlar.
- Kooperatif üreticilere mali olanaklar sağlamada önemli role sahiptir.
- Örgütlenme ile tarımsal araştırmaların yürütülmesi ve uygulamaya aktarılması mümkün olabilir.
- Kooperatifler teknik konularda ortaklarını eğiterek önemli yayım hizmetlerinde bulunurlar.

Sosyal ve Kültürel Yararlar

- Gelir farklılıklarının azaltılması
- Küçük üreticilerin gelirlerinin artırılması
- Üreticiler arasında dayanışma
- Kırsal topluma yeni iş alanları açmak
- STK (sivil toplum kuruluşu) ve Politik Baskı Grubu

